

פנינים מתורת רבינו האל
 רבי רב הבדו
 קרק שליט"א
 עידו"ק טבריה ת"י

והוא ישב פתח האהל כחם היום

רמזו כאן הצלת עמ"י מגהינם ע"י אברהם אבינו/רשעותו של בלעם במלחמתו בקדושת אברהם אבינו
 אי' בחז"ל (ע"ז י"ט ע"א) "ההוא דמחייבי ההיא שעתא בגיהנם, ואתי אברהם אבינו ומסיק להו, ומקבל להו, בר מישראל שבא על בת עובד כוכבים, דמשכה ערלתו ולא מבשקר ליה", ע"כ. דהיינו שאברהם אבינו מעלה את אותם נשמות החייבים עונש בגהינם, ומצילם משם, חוץ מאלו שחטאו עם בת א-ל ניכר. ויש לומר בדרך רמז, דדרשת חז"ל זו מרומזת כאן בפסוק, דאי' במדרש (ילקו"ש כאן) "כחם היום", נקב נקב מגיהנם, והרתח כל העולם לשעה קלה. וזהו "פתח האהל כחם היום", דהיינו שיושב בפתח של גהינם ומציל נשמות ישראל מגהינם.

נופל (על פניו), ואח"כ אני מדבר עמו, שנאמר "ויפל אברהם על פניו" "עכשו שנמול הוא יושב ואני עומד, שנאמר והוא יושב פתח האהל וגו'. וכתוב וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. נמצא איפה שכעת מתחדש אצל אברהם אבינו דרגה חדשה לראשונה, בהקבלת פני שכינה ובדיבור עם השכינה, של דיבור פנים אל פנים, ולא בנפילה על פניו. ועם כל זאת כשמגיעים אורחים עוזב אברהם אבינו את הדיבור עם השכינה שלראשונה זה עתה בדיבור פא"פ, והולך לעסוק בהכנסת אורחים.

ואל הבקר רץ אברהם

ביאור המדרש התמוה שמדמה זאת לחרישה בשור וחמור יחדיו/החילוק המהותי בין מילת אברהם אבינו למילת שכס ובני עירו

במדרש מצינו דבר פלא (מדרש תנחומא וישלח פרק ז), וז"ל: דרשו הכתוב "ויאמר שכס אל חמור אביו, לאמר קח לי את הילדה, הלך לו אצל יעקב, אמר לו הרבו עלי מאד מהר ומתן, אני יודע שאברהם זקינה, נשיא היה, ואני נשיא הארץ, אי"ל לא נשיא נקרא, אלא שור, שנאמר (בראשית יח) "ואל הבקר רץ אברהם", "ורב תבואות בכח שור", ואתה חמור, ואי אפשר לחרוש בשור ובחמור, דכתיב (דברים כב) "לא תחרוש בשור ובחמור יחדו".

ולכאורה הדברים צריכים ביאור, וכי מדברים כאן על חרישה, שזהו איסור כלאיים, לחרוש בשור וחמור יחדיו, ועוד וכי בשביל שאברהם אבינו רץ אל הבקר נהפך בזה לקרותו שור, ובאמת יש להקדים, דצריך ביאור, מדוע באמת במושכל ראשון לא שייך לשדך ביניהם הלא שכס ובני

ישפה לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו

החייב בברכהמ"ז מספק אי יכול להוציא יד"ח את החייב ודאי

כידוע בעידנא דחדוותא בשל"ס או בסעודת ש"ב בשמחת חתן וכלה, רבינו יושב עם תלמידים מקשיבים בסעודה, ומלמד לבני יהודה קשת, וכל אחד ואחד משיג בדבריו של רבינו כפי השגתו, ואירע פעם אחת, שהגיע לאחת מן הסעודות הללו, מאן דהו עובר אורח, שאינו יודע לברך ברהמ"ז, ואכל שיעור חיוב ברהמ"ז, ורצה אותו יהודי שאחד מרבני הישיבה המסובים לשולחן יברך ברהמ"ז, ולהוציא ידי חובתו.

והנה בשו"ע נפסק (או"ח סימן קצ"ז ס"ד) דאין יכולין להוציא יד"ח של חברו אלא המחויב בברהמ"ז, אבל מי שאינו מחויב בברהמ"ז, אינו מברך להוציא את חברו.

וכבר בכה"ג היה מעשה באחד שאכל סעודתו בישיבה, והלך לברך ברהמ"ז מספק, אם אכל שיעור המחויב בברהמ"ז, כמו"כ נסתפק האם

המשך בעמוד הבא

ומצינו דבר פלא שאברהם אבינו בנה ארבע מזבחות, ואילו בבלעם בנה שבעה מזבחות, ולכאורה היתכן שאותו טמא כביכול בנה יותר מאברהם אבינו, אלא הביאור הוא שזו מלחמת צד הקדושה בצד הטומאה, שבלעם מנסה לקעקע את יסודות הקדושה שנטע אברהם אבינו בעם ישראל, דהלא כל עצתו של בלעם היתה, להושיב זקינה מבחוץ, וילדה מבפנים, כדי להחטיא את ישראל עם בנות מואב, ואז כביכול גם אברהם אבינו לא יוכל למלטם מגיהנם, כי הלא משכה בערלתיה ולא מבשקר ליה.

וירא וירץ לקראתם מפתח האהל

החידוש שהתחדש כעת בדיבורו עם השכינה ועם כל זאת הכנסת אורחים קודמת
 ובגמ' (שבת קכ"ז ע"ב) אמרו אמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה. ובתנחומא אי' בוא וראה כחה של מילה, שעד שלא נימול אברהם היה

ביאור עמוק על יסוד ודקות העונש להיהפך לנציב מלח. וברש"י כאן כתב וז"ל: "במלח חטאה, ובמלח לקתה, אמר לה תני מעט מלח לאורחים הללו, א"ל, אף המנהג הרע הזה אתה בא להנהיג במקום הזה", ע"כ.

וביתר ביאור על עונש זה, בו לקתה יש לומר, דהנה מצינו בגמ', גבי מלח סדומית, (מנחות כ"א ע"א) "במי מלח ת"ל במלח (ויקרא ב, י"ג) "ולא תשבית מלח" הבא מלח שאינה שובתת ואיזו זו מלח סדומית, וברש"י כתב, וז"ל: שאינה שובתת "שמצויה בקיץ ובחורף".

ומאיך מצינו בחז"ל (עבודה זרה י"א ע"א) עה"פ "שני גויים בבטנך", אמר רב יהודה אמר רב, אל תקרי "גויים" אלא "גיים", זה אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא חזרת ולא קישות ולא צנון, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים.

דהיינו סימן של שפע והרחבה שמצינו אצל רבי ואנטונינוס, זה מאכלים המצויים בימות החמה ובימות הגשמים, א"כ למדנו איפה שהתיקון לאותה צרות עין באורחים, אשר במקום להעניק לאורח בהרחבה, בדרגה וברמה של דבר שנוהג בימות החמה וימות הגשמים, העונש להיהפך לנציב מלח סדומית שאותו מלח דייקא נוהג בימות החמה ובימות הגשמים.

עירו מלו עצמם כדת וכדין, כביכול בדיוק כמו שאברהם מל א"ע.

אלא הביאור הוא והיא הנותנת, דהפסוק "ואל הבקר רץ אברהם" מדבר ביום השלישי למילתו, וחרף חולשתו כשאברהם אבינו רואה שמגיעה מצווה חדשה של הכנסת אורחים, הרי הוא שוכח מכל הכאבים והייסורים של 'שלישי למילה', ורץ כמו נער לכבד את האורחים, כי הלא קיבל הוא ע"ע על מצוות ותורה, מילא גם ששרוי בחולשה מחמת המילה שוכח מהכל כשמגיעה מצווה חדשה בפתח, לעומת זאת שכם וכל בני עירו, כשהגיע היום השלישי למילה, שכבו בחוסר אונים, עד ששמעון ולוי לבדם יכלו להרגם בניקל, כיון דלא קבלו ע"ע שום עול רוחני, ממילא כל מעשה המילה היה זה אצלם מעשה טכני בלבד, שהביאם לכזו חולשה עד שנגרמה מיתתם ע"ז.

וזהו איפה הביאור בדברי המדרש אברהם אבינו "שור", שביום השלישי למילתו בשיא החולשה רץ לדבר מצווה, בכח שור, ואילו אתם ביום השלישי למילה, שוכבים בחולשה ללא יכולת לזוז, מכיון שלא קבלתם ע"ע עול מצוות, נשאתם חמורים, ומכיון שכך הרי כתיב "לא תחרוש בשור וחמור יחדיו".

וְתַבֵּט אֶשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו וְתֵהִי נָצִיב מְלַח

(אל שולחן המערכת הגיע השבוע מכתב אשר ראינו בזאת לנכון לשתף אותו עם הלומדים הנכבדים שיחיו ככתבו וכלשונו)

מדוע על כבודו לא מספרים בכגון דא?

כבוד מעלת הרבנים הגאונים העמלים בתורת ש"ב פאה"ד הגר"ד שליט"א, לנפותה בשבעה נפות ולהכין סולת מזוקקת לענג שולחנם של תלמידי חכמים, ברחבי ארעא דישאל והתפוצות, זה זמן רב שרציני להביע את הערכתי ולכתוב שורה או שורותיי, ולצרף נדבה מנחת עני, ולו הייתי בעל ממון ודאי שהייתי מכפיל שבעתיים את הסכום ולהשתתף במפעל עצום שכזה, ואף שמעתי מחמיו של הגר"ד ה"ה הגאון הגדול ר"י זילברשטיין שליט"א, שפעמים שמקבל את הגיליון מחתנו הגר"א רוס שליט"א, הרי יש לו עונג שבת מיוחד, והוסיף בדרך צחות שעורכי הגיליון הנם "מגלים פנים בתורה", שהרי הציבור הרחב לא זכה להשתעשע ולהכיר את חידושי של רבינו לאשורם לע"ע, ובאים חו"ר "שפתי כהן" ומגלים פנים בתורה שלא הכירו עד היום.

והנה זכיתי זה עידן ועידנים לקבל הגיליון מידי שבוע, והנני מדפיסו בביתי, ובלכתי לבית הכנסת לבילי שב"ק נוטלו עימי, בכדי לעיין בו לאחר התפילה, ולהתענג על תורתו של ש"ב הגאון שליט"א, בסמוך למקומי בביהכ"ס, יושב ת"ח מגדולי מרביצי התורה, ראש ישיבה נכבד עד לאמור, אשר מבקש ממני בכל פעם לקרוא הגיליון ולהנחות מהחידושים הנפלאים, ואף מעיר מידי פעם את הערותיו הלמדניות, דא עקא שכשקורא את מדור העובדות מהגר"ד שליט"א, אשר בשם "דעת חכמה ומוסר" יקרא, אומר לי תמיד, במחילה מכבודו נראה לי שהכותבים הנכבדים קצת, מגזימים בעובדות אלו, דלא שייך על בר אנוש, יילוד אשה בדורינו, סיפורים בכגון דא.

ואף אומנם שהנני מחריש מידי שבוע ולא עונה על כך, ובפרט שביועדי ומכירי את הגר"ד שליט"א, הרי שסיפורים אלו הנם רק מעט מזעיר, מה ששייך לספר עליו, אמנם בשבוע שעבר, לא התאפקתי, ואזרתי עוז, והשבתי לו דברים כדרבנות, וכך אמרתי לו, מן הסתם יודע כתר את המעשה שהיה עם מרן בעל הח"ח זיע"א, שפעם אחת הוצרך לעדות אופי, בכדי להניצל מאיזו עלילה שהעלילו עליו, והעד סיפר בעדותו על הח"ח שפעם אחת אירע שגנבוהו, ומיד רץ אחרי הגנב וזעק לו הנני מוחל לך, הנני מוחל לך, וכשהשופט התקשה להאמין לכזה סיפור, שאל אותו העד באירוניה, ניהא שינך מאמי, אמנם אדוני השופט הנכבד, מדוע עליך לא מספרים סיפורים בכגון דא, ואיך זיל גמור.

והנני חותם בכל הברכות ש.נ.ש. בני ברק

(הנני מבקש לא לפרסם שמי המלא, מחמת שיכולים להבין מתוך הדברים באיזה מרביץ תורה מדובר, והרי זה לכאורה לשה"ר גמור).

הגיליון השבוע נתרם לרפואת והצלחת הרך הנולד בן יוכבד שתחי'

יזכו אביו ואמו לגדלו לתורה ולחופה ולמעש'ש ולהכניסו בכריתו של אברהם אבינו ע"ה

כעתו ובזמנו מתוך נחת והרחבה

שפה לנאמנים - המשך

בירך כבר או לא, ושאלו לרבינו האם זה שמברך מספק, גם יכול להוציא זה החייב וודאי, שאכל כשיעור וברי ליה שעדיין לא בירך, או דנימא דהיות ויש צד שאין מחויב ברהמ"ז, א"כ אינו יכול להוציא בברכתו יד"ה, את המחויב בוודאי.

וענה רבינו, דבעיקר השאלה האם מחויב מספק, (כגון בכל ספק דאורייתא שהדין הוא לחומרא) יכול להוציא את המחויב וודאי, תליא במחלוקת הרמב"ם והראב"ד, (פ"ג ה"ו מהלכות מילה) האם בספק מילה מברכין או לא.

שדעת הרמב"ם היא דאין מברכין, דאפי' שספק דאורייתא לחומרא, ולכן צריך להטיף דם מילה מספק, אעפ"כ אין כאן חיוב חדש, ואין מברכין, רק מחויב לצאת ידי ספק, ולכן חייב להטיף דם ברית, אבל הברכה אינה

אלא מדרבנן, ולכן לא יברך, וא"כ מזה ראה שכל היכא שאין עכשיו

חיוב עליו, א"כ אינו יכול להוציא המחויב בוודאי.

משא"כ דעת הראב"ד שם, דאפי' בספק מברכין, משום דספק דאורייתא לחומרא, משמע מדבריו דהיות והוא מחויב בדאורייתא מספק, נעשה חיוב מחודש בכל ספק דאורייתא, ולפי"ז יכול גם להוציא את המחויב בוודאי.

אמנם אמר רבינו, דאינו דומה דבנידון דידן לגבי ברהמ"ז, גם לדעת הרמב"ם יכול להוציא המחויב בספק, את המחויב בוודאי, דבאמת בכל ברכת המצוות יכול להוציא גם מי שכבר עשה את המצווה וכבר יצא יד"ח, את המחויב בדבר, משום ערבות, ורק בברכת הנהנין אסרו לברך בלא הנאה, היכא דלא אכל גם הוא, וה"ה לברהמ"ז שלאחר אכילה, יעויין בראשונים מכמה טעמים, אבל אם מותר לו ויכול לברך מאיזה טעם שהוא, ואפי' מספק, בוודאי יכול להוציא גם את המחויב בדבר, ודו"ק.

הדפסת העלון לע"נ רבני טבריא:

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג'א זצ"ל
רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל
מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

